

av kungl. maj:t förelägges riksdagen i så god tid, att kungl. maj:t kan framlägga riksdagsbeslut för nästa kyrkomöte.

Härjämte yrkas, att kungl. maj:t måtte inkalla ombud från organistkåren för deltagande i överarbetningen av nämnda lagförslag, samt att förberedelser av kungl. maj:t vidtagas för sådan ändring i kommunallagarna, att organister och kantorer komma i åtnjutande av samma medborgarrättigheter som andra tjänstemannagrupper och kunna väljas till ledamöter i kyrko-skolråd och kyrkofullmäktige samt att ordet kyrkobejänt måtte ur lagen bortfalla, i vad det berör organistkåren.

Carl K. Nyström.

Musiken till "Nya Psalmer".

"Nya Psalmer" hava nu i snart nio år kunnat försöksvis brukas inom vår svenska kyrka, och vi förmå något överblicka de resultat som visat sig vid deras användning och i vad mån deras musikaliska klädnad kan anses stå i överensstämmelse med kyrklig renhet och vår svenska gudstjänsts skönhet.

Det intryck av stilblandning som musiken till Nya Psalmer företer och som vid dess utgivande genast blev det förhärskande har under årens lopp än mera blivit befast.

Vill man försöka att i någon mån ordna det musikaliska materialet, kan man särskilja tre olika avdelningar, nämligen 1) melodier, som utgöras av koraler till 1819 års psalmbok samt av andra erkänt goda koraler, 2) goda, men i ringa mån kyrkliga melodier samt 3) kyrkligt mindrevärdiga för att icke säga säga ovärdiga.

Det är en samling på gott och dåligt som väcker något blandade känslor hos många kyrkomusiker och präster, vilka befara en förflackning av gudstjänsten och en avtrubning av sinnet för enhetlig kyrklig stil.

Den första avdelningens melodier — *de äkta koralerna* — höra naturligtvis hemma i vår gudstjänst. De passa in i det hela; de spränga icke sönder; de gå fram i sitt värdiga lugn. Ställas vid deras sida i t. ex. en högmässa, melodier ur den andra avdelningen: *de goda, men i ringa mån kyrkliga*, så kan man ej värja sig emot det intrycket, att de förrycka högmässans gång. De spränga den i viss mån, enär de sakna den kyrkliga värdigheten, den kyrkliga skönheten; under det att de väl kunna äga en så att säga *värdslig* skönhet och vara god musik i allmänhet. Vid andra gudstjänster skulle de kunna användas men i högmässan böra de ej finnas. Dessa mindre kyrkliga, men annars goda melodier, borde ha fått behålla anmärkningen; "lämpar sig icke för högmässan", vilka ord stodo i 1920 års koralboksförslag.

Om i en gudstjänst vederbörande inställer bland våra gamla koraler en melodi ur den tredje gruppen — *de kyrkligt mindervärdiga* —, då har man sannerligen svårt, ja finner det hart när omöjligt att känna igen en

gudstjänst i Sveriges statskyrka; man kastas utanför murarna, långt bort på annat håll.

Under det att "Nya Psalmer" till avsevärd del äro goda psalmer och många av dem hava stort värde, så är den dem åsatta musikaliska dräkten i flera fall undermålig och verkar simpel och trasgrann.

Är det nu alldeles avgjort säkert, att de skäl som framdragits för dessa underliga, kyrkligt undermåliga melodiers införande inom kyrkomurarna äro bärande skäl? Det förefaller, som om de vore nästan uppkonstruerade för att ett eller flera mål måtte vinnas.

Ett skäl är det ofta hörda klagomålet: "församlingssången står lågt, vi måste få en sjungande menighet: därför skola populära, lätta melodier bjudas folket". Jag undrar om det inom musiken finnes ett ord, som genom missbruk fått så dålig klang, som ordet populär: däri ligger nästan en mening av undermålighet; man får nära nog den uppfattningen, att det är sådan musik, som utan minsta lilla möda må kunna njutas, ja som — för att använda en drastisk bild — ej behöver "tuggas". Lätta melodier i kyrkorna, d. v. s. sådana, vilka helst utan minsta försök till arbete, läras. Men — allt måste ha sin tid så även inlärandet av en melodi. För övrigt: en psalmtext, som skall läsas utantill, måste fordra viss tid för inlärandet, varför skulle förhållandet icke vara detsamma med en psalmmelodi?

Ett annat skäl för dessa lågt stående melodiers införande i vår kyrka säges vara, att de och deras texter äro gamla kära bekanta hos kyrkofolket, vilka gärna sjungas, ja, långt hellre än "de gamla tråkiga koralerna".

Till försvar för dessa melodiers införande andrages även ofta, att huvudsaken väl är, att det *sjunges* i våra kyrkor och att för detta måls vinnande melodier måste väljas efter kyrkemenighetens smak.

Vad beträffar den meningen, att dylika melodier hellre sjunges än våra koraler, så vågar jag hysa den tron att församlingen i gemen ännu håller på sitt arv, den gamla koralen; detta hava flera med mig känt många gånger vid åhörandet av menighetens sång. Beträffande det skälet, att vi måste införa dem för att få bättre församlingssång, så är det väl icke så säkert, att denna blir *bättre*, om *dåliga* melodier införas. Är vår församlingssång så i förfall, som det gärna säges, då måste vi söka andra skäl därtill — än brist på lämpliga melodier, och andra botemedel. Dragas människorna till kyrkorna och bringas deras inre i stämning, så kommer nog viljan till sång; den *tränger* sig fram.

Men sången skall vara sådan, som är kyrkan värdig; ty likaväl som en predikan bör vara av den art, att den ej försätter oss utanför kyrkans murar, likaväl skall psalmsången ha samma egenskap. Hur skulle det vara, om i våra *kyrkliga ungdomskretsar* äkta koralssång mera odlades? I många av dem snedvridas de ungas sinnen för god kyrkomusik genom för träget sysslande med *de* Nya Psalmer, som hava mindervärdig musik. Ungdomen har emellertid ej ringa sinne för det värdiga, som mången förmenar; den skall blott ledas förståndigt.

Ungdomskretsarnas medlemmar skulle i sin mån mycket kunna bidra till god församlingssång, om de vid sina gudstjänstbesök placerade sig gruppvis på *flera* ställen i kyrkan i stället för alla på *en* plats.

Vad som särskilt måste stöta för huvudet, då man studerar Nya Psal-

mers mindervärdiga melodier är deras veklighet, pjunk och frieri till dålig eller förskämd smak; de stå i ringa överensstämmelse med svenskt kynne. Som vi veta äro de huvudsakligen importerad anglikansk vara, med dess refrängstil och smaklöshet. Se t. ex. n:r 581.: "Jag vet en port som öppen står". Om anglosachsisk sång såges också på något ställe (Liedgren: "den andliga sången på anglosachsisk mark.") att den ofta har "en viss sötaktig missnaiv känslsamhet"; ett mycket träffande omdöme. Svårt är att förstå, varför icke de någorlunda *goda* melodierna från det lägre kommit in bland Nya Psalmer utan i deras ställe de *sämre*.

Av Nya Psalmers 173 nummer är ett nittiotal äkta koraler, och många av dessa utgöra skatter från koralens blomstringstid, andra härstamma från andra källor och ytterligare andra äro nykomponerade. De av de övriga melodierna som äro föga kyrkliga, äro dock god musik, flera av stort värde. Tonar en värdig gammal *korale* och efter den en av de *mindrevärdiga* melodierna, så måste en tänkande människa finna den himmelsvida skillnaden mellan den majestätiska koralen och den i flera fall som en pygmé verkande sångmelodien. Jämför t. ex. "Skåder, skåder nu här alle" och n:r 507: "Här en källa rinner"! Eller ett annat exempel: N:r 622 b: "Tryggare kan ingen vara". Till denna finnes dock även Widéens musik som alternativ.

I detta sammanhang må framhållas det högst märkliga förhållandet, att medan *mässans* musik nu återföres till den gamla renheten och kyrkligheten, så uppblandas samtidigt vår *koralebok* med kyrkligt gods, med mindervärdig musik, som ingalunda har bland de äkta koralerne att göra. I förra fallet bygger man upp, i senare raserar man. Vad som även håller på att rivas ned är allt det stora arbete för god koralestil, som vissa präster och kyrkomusiker i svenska kyrkan under en lång följd av år utfört och ägnat sina krafter åt. Varför skall *församlingssången* hava annan stil, eller rättare: varför skall *den ha stilblandning*, under det att *mässan* har enhetlig kyrklig stil? Kanske det vore bäst, om mässmusiken finge samma "känsliga melodilösa, populära" melodier, som vissa Nya Psalmer hava. Men var är då den sanna värdigheten?

Redan förut har i denna framställning yttrats, att de mindervärdiga melodierna till vissa Nya Psalmer ej hava bland våra gamla koraler att göra. Alldeles nödvändigt kan det ej vara att sjunga mindrevärdiga, ja, dåliga melodier i vår statskyrka; det finnes ju *goda*.

Mindrevärdiga melodier må bortrensas ur vår statskyrkas gudstjänst. Antingen må de *ej användas*, eller också alldeles *borttagas*.

Genom ett gott musikaliskt samarbete mellan *präst* och *kyrkomusiker* kan mycket vinnas. En i sann mening musikalisk präst, särskilt en för det kyrkomusikaliska intresserad, och en kunnig kyrkomusiker glömma säkerligen ej det ansvar de båda bära för det kyrkomusikaliska i gudstjänsten; de släppa ej in i kyrkan något undermåligt. Men en omusikalisk, eller för värdig kyrkomusik ointresserad präst kan ej ha det rätta sinnet för gudstjänstens musik. Samma är förhållandet med den av diletantismen ansatta prästen eller kyrkomusikern, vilken sällan gillar musik, som *ej* ger honom tillfälle att framför allt *själv* komma att synas och därför ej finner sig till rätta med det värdiga allvaret i sann kyrkomusik.

Det har mycket gott med sig om präst och kyrkomusiker komma väl överens med varandra: varför kan t. ex. ej prästen och kyrkomusikern någon gång samråda, då fråga är om en psalm ur Nya Psalmer, och dess melodi är av ovanligt slag? Säkert är, att mindrevärdiga melodier ej skulle få någon farligare utbredning, om de båda, som sköta gudstjänsten, förtroendefullt samarbeta. — — —

År 1923 den 5 september inlämnades till Ärkebiskopen och Ecklesiastikministern genom en inom K. S. V. och S. A. O. K. F. utsedd kommité en skrivelse, innehållande de erinringar om Nya Psalmer, vartill de båda föreningarna funnit anledning. I denna skrivelse karaktäriseras 15 av de värsta melodierna som kyrkligt mindrevärdiga och påpekades, att de borde utmönstras. Nu efter sju år står dock frågan på samma punkt ungefär. — — — Lunds stifts Organist- och Kantorsförening utsände på hösten 1928 till alla stiftets organister en förteckning å de i ovannämnda skrivelse upptagna mindrevärdiga melodierna jämte de som "ej lämpa sig för högmässan" för att därigenom möjligen de värsta av melodierna skulle kunna undvikas.

En författare (Liedgren: "Den andliga sången på anglos. mark" sid. 164) har ifråga om de anglikanska melodierna skrivit följande pessimistiskt klingande ord: "Med de resultat i fråga om kristendoms-kunskap, som vi ha att motse av vårt undervisningsväsens raska sekularisering, torde den Moody-Sankeyska metoden snart nog bli nödvändig även hos oss, då man ej längre kan förutsätta vare sig kännedom om kristet språkbruk och kristna trosföreställningar, ej heller någon vana vid att på egen hand bruka bibel, psalm- och sångbok. För den, som skall ta värd om den religiöse analfabetens fostran, är kanske den amerikanska andliga refrängsången ombärlig som hjälpmedel vid predikan och undervisning."

Det skulle sannerligen vara nedslående om vår gamla kyrka verkligen känner sig så i behov av att hylla den kända satsen: ändamålet helgar medlen.

Låt om oss ej anfäktas av pessimism, icke misströsta, utan verka för att bevara gudstjänsten vid den gamla, rena skönheten i musikaliskt hänseende, rädda den från att dragas ned på ett lågt plan. Detta må vårt samvete, prästens såväl som kyrkomusikens — och församlingsmedlemmens, hjälpa oss till; vi skola väl dock ej göra något, som vårt "musikaliska samvete" förbjuder oss att göra. Tvärtom bjuder det oss att söka få bort mindrevärdiga melodier ur Nya Psalmer och såmedelst värna om allt värdigt, skönt och av ålder svenskt i vår psalmsång.

Vad som måste önskas, ja, önskas, är: 1:o) De mindrevärdiga melodierna till Nya Psalmer må bortrensas och — eventuellt — andra melodier åstadkommas.

2:o) De musikaliskt goda, men föga kyrkliga, melodierna må försees med anmärkningen: "Lämpar sig icke för högmässan".

S. Sjöberg.